

Razvijanje orodij za spremljanje napredka učenca pri pouku slovenščine, 1. del

Lara Rebrica,

Osnovna šola Bežigrad

V prispevku predstavljам različne metode in oblike dela, ki na podlagi načel formativnega spremljanja učenca postavljajo v aktivno vlogo. Izkazale so se za zelo učinkovite, saj so učenci ob njih lahko uspešni, ustvarjalni, samostojni, medsebojno sodelujejo in se obnem zabavajo, s čimer se poveča tudi njihova motivacija za pridobivanje znanja (znanje postane vrednota). Predstavljena pa so tudi nekatera orodja za spremljanje razumevanja učne snovi in dajanja učinkovite povratne informacije (od učitelja k učencu in obratno).

Formativno spremljanje učenčevega napredka vnaša v učni proces izjemno veliko število prvin, ki predstavljajo osnovo za kakovostno in sodobno naravno poučevanje. Poudarja namreč pomen prepoznave šibkih področij in vrzeli v znanju, ki jih je treba zapolniti ter učenca usmerjati k samoregulaciji učenja. Obenem pa je treba graditi na izpostavljanju močnih področij, saj tako gradimo učenčevo samozavest in samozaupanje, ki sta tako v učnem procesu kot tudi sicer v življenju pomembni vrline. Naučiti se morajo sprejeti odgovornost za svoje učenje in znanje ter slednje prepoznati kot vrednoto.

Temeljna cilja, ki sem si ju zastavila v okviru projekta Podpora učiteljem pri formativnem spremljanju učenčevega napredka, sta bila:

- sprotno spremljanje učenčevega znanja in napredka ter dajanje učinkovite povratne informacije,
- vpeljava ustvarjalnih metod in strategij, ki učenca postavljajo v aktivnejšo vlogo.

Za sprotno spremljanje sem se odločila, saj je bil to glavni povod, zaradi katerega sem se v sam projekt sploh vključila. Z majhnimi koraki sem namreč že v

prejšnjem šolskem letu prišla do zametka tega, kar sem letos le še izpopolnila in bo predstavljeno v nadaljevanju. Že več let pa sem z učenci razvijala sposobnost samovrednotenja govornih nastopov ter ustnih preverjanj in ocenjevanj znanja; prvi pogoj za uspešnost in učinkovitost samovrednotenja so jasna in oblikovana merila uspešnosti. Obenem pa sem vprašanja pri ustnem ocenjevanju znanja in odgovore učencev nanje zapisovala v učenčeve celoletne osebne liste ter tako beležila in spremljala napredek vsakega posameznika. Učenci so se seznanili tudi z vprašanji na različnih taksonomskih stopnjah in se urili v zastavljanju vprašanj različnih ravni zahtevnosti (npr. pri analizi domačega branja so v skupinah sestavljali vprašanja, na katera je odgovarjala druga skupina).

Za drugi cilj pa sem se odločila, ker sem vsako leto znova ugotavljala, da so tradicionalne oblike pouka neučinkovite, saj ima v njih učitelj preveč središčno vlogo v vseh fazah učnega procesa, medtem ko bi moral biti le njegov (dober) organizator; v središču učnega procesa mora stati učenec. Učitelj mora otrokovo zelo pomembno lastnost – radovednost – razumeti kot priložnost za ustvarjanje optimalnega učnega okolja, v katerem lahko učenci razvijajo tudi sposobnost kritičnega mišljenja. Poučevanje je namreč kakovostno le, če učence čim bolj aktivira, tako miselno kot tudi čustveno. Oboje pa je mogoče le, če samostojno raziskujejo, preizkušajo, razmišljajo, se pogovarjajo, obenem pa pri sodelovalnem učenju razvijajo tudi zelo pomembne socialne veščine. Ker menim, da so ključne sestavine pouka tudi humor in zabavno usvajanje novih učnih vsebin ter presenečenja in izzivi, ki vodijo v užitek, sem bila pri izbiri učnih metod in strategij pozorna tudi na to. Prepričana pa sem tudi, da je treba od učencev veliko pričakovati in imeti visoke zahteve, saj le visoka pričakovanja vo-

dijo v njihov napredek in obenem kažejo na skrb ter zaupanje, ki ju učitelj goji do njih.

Oba cilja pa sem postavila v središče, ko sem v okviru projekta Opolnomočenje učencev z izboljšanjem bralne pismenosti in dostopa do znanja prebrala raziskavo o moči različnih vplivov na učenje učencev, ki jo je opravil John Hattie, in bila presenečena nad zanimivimi ugotovitvami. Na učenje oz. dosežke učencev glede na ugotovitve raziskave namreč najbolj vplivajo: sprotna povratna informacija (tako učencu kot učitelju), odnos med učencem in učiteljem, razvijanje besedišča, poučevanje učnih strategij, pouk kot reševanje problemov in strokovno izpopolnjevanje učiteljev. Zdelo se mi je zelo pomembno, da vse te prvine vključim v pouk slovenščine.

Pri vpeljevanju formativnega spremljanja sem zaznala velik pomen sprotnega spremljanja in hitre povratne informacije. Ob izvajanju mi je bila v pomoč zbirka dosežkov v obliki izdelkov, ki so se skozi leto nadgrajevali in po kakovosti poglobljali in izboljševali.

izjava učiteljice

V veliko oporo so mi bile tudi vse bralne učne strategije, s katerimi sem se seznanila pri projektu bralne pismenosti in ki sem jih v prejšnjem šolskem letu uspešno vključila v učni proces. Letos sem jih priredila po svoje (npr. VŽN, PV3P) in z njimi oplemenitila metode, ki sem jih našla na spletu. Ker v slovenščini ni na voljo prav veliko literature o temi, ki me je zanimala – torej aktivne oblike in metode dela z učenci –, sem se odločila, da poiščem čim več koristnih informacij na spletu. Ob prebiranju številnih spletnih virov sem ugotovila, da obstaja ogromno čudovitih strategij, ki jih lahko uporabim pri delu, in da je velika škoda, da skoraj nič od tega ni prevedeno v slovenščino. Našla sem izjemno veliko spletnih strani, forumov, spletnih dnevnikov, na katerih tuji učitelji delijo svoje izkušnje,

metode, strategije, učno gradivo ipd. Veliko prebranega je bilo zame povsem novega in nad vsem sem bila tako navdušena, da sem se odločila, da čim več tega vpeljem tudi v svoje učne ure.

Prvi korak, ki sem se ga lotila, je bil sprememba razporeditve klopi v učilnici. Poizkusila sem že veliko različnih razporeditev, a se nobena ni izkazala kot optimalna. Ker sem želela vnesti v pouk čim več aktivnega dela učencev in sodelovalnih oblik učenja, sem na spletu našla čudovito zamisel, ki se je tekom leta izkazala za idealno: klopi sem razporedila v obliki štirih črk L. Postavitev omogoča veliko različnih oblik dela, in to brez pretiranega prestavljanja klopi (kar me je po navadi zelo motilo, saj smo izgubili veliko dragocenih minut) – delo v parih, v skupinah, branje v polkrogu itd. Obenem pa mi omogoča tudi boljši dostop do posameznih učencev ter tako možnost hitrejši povratne informacije in vpogleda v njihovo delo.

Potem ko sem preučila določeno strategijo oz. obliko dela, sem morala pripraviti vse učno gradivo, ki smo ga potrebovali za izvedbo učnih ur (zelo so uporabni plastificirano gradivo, ovojnice in mape različnih dimenzij ipd.), ter zelo natančno opredeliti korake učne ure.

Zaradi pogostejših oblik skupinskega, sodelovalnega dela in individualnega pristopa v obravnavi novih vsebin menim, da se je posledično dvignila raven motivacije in zanimanja za delo.

izjava učitelja

V nadaljevanju bom podrobneje predstavila nekaj metod in strategij, ki so se v letošnjem šolskem letu izkazale kot zelo učinkovite. Uporabne so pri vseh učnih predmetih, seveda tako, da jih vsak učitelj prilagodi v skladu s svojimi potrebami, posebnostmi predmeta, pričakovanji, cilji itd.

Nadaljevanje prihodnjič